

Phänologische Beobachtungen in Thüringen.

1901. (21. Jahr.)

Von

Dr. H. Toepfer,
Realschuldirektor in Sondershausen.

Wie in früheren Jahren wurde beobachtet in

Sondershausen (51° 22' N. B., 10° 52' O. v. Gr., 200 m H.) von den Herren Realschullehrern Lutze und Döring und Dir. Toepfer.

Grofs-Furra (6 km nordwestl. v. Sondershausen, Höhe etwa 250 m) von Herrn Kantor Sterzing.

Halle (51° 26' N. B., 11° 57' O. v. Gr., 91 m H.) von Herrn Rechnungsrat Oertel.

Leutenberg (50° 54' N. B., 11° 28' O. v. Gr., 302 m H.) von Herrn Lehrer Wiefel.

Blankenburg i. Th. (50° 41' N. B., 11° 16' O. v. Gr., 222 m H.) von Herrn Dr. Kersten.

Halberstadt (51° 54' N. B., 11° 0' O. v. Gr., 115 m H.) von Herrn Lehrer Schröder.

Die in der zweiten Spalte stehenden römischen Ziffern bedeuten: I. Erste Blüte offen, II. Allgemeine Blüte, III. Erste Früchte reif, IV. Erste Blattoberfläche sichtbar, V. Allgemeine Laubverfärbung (für Halle: Beginn des Laubfalls).

| | | Sondershausen | Gr.-Furra | Halle | Leutenberg | Blankenburg | Halberstadt |
|---------------------------|------|---------------|-----------|--------|------------|-------------|-------------|
| Aesculus hippocastanum L. | I. | 8. 5. | 17. 5. | 7. 5. | 21. 5. | 12. 5. | 12. 5. |
| | II. | 16. 5. | 26. 5. | 11. 5. | 26. 5. | 20. 5. | 18. 5. |
| | III. | — | 25. 9. | 14. 9. | 24. 9. | 15. 9. | 24. 9. |
| | IV. | 24. 4. | 25. 4. | 22. 4. | 8. 5. | 25. 4. | 2. 5. |
| | V. | — | 11. 10. | 20. 9. | 12. 10. | 27. 10. | — |
| Berberis vulgaris L. | I. | 12. 5. | — | 12. 5. | 30. 5. | 18. 5. | 10. 5. |
| | II. | 20. 5. | — | 16. 5. | 4. 6. | 30. 5. | 18. 5. |
| | III. | — | — | 9. 8. | 16. 9. | — | 25. 9. |
| | IV. | 29. 4. | — | 22. 4. | 3. 5. | 23. 4. | 5. 5. |
| | V. | — | — | 18. 9. | 12. 10. | 28. 10. | — |
| Betula alba L. | I. | 29. 4. ♂ | 1. 5. | 20. 4. | 24. 4. | 18. 4. | 20. 4. |
| | II. | — | 5. 5. | 22. 4. | 1. 5. | 25. 4. | 28. 4. |
| | III. | — | — | — | 29. 9. | — | 20. 9. |
| | IV. | 22. 4. | 24. 4. | 19. 4. | 28. 4. | 15. 4. | 30. 4. |
| | V. | — | 4. 10. | 14. 9. | 16. 9. | 25. 9. | — |

| | | Sonders- hausen | Gr.-Furra | Halle | Louten- berg | Blanken- burg | Halber- stadt |
|------------------------------|------|---------------------|-----------|--------|-----------------|------------------|------------------|
| Cornus mas L. | I. | — | 12. 4. | 4. 4. | 16. 4. | 7. 4. | 12. 4. |
| | II. | 17. 4. | 18. 4. | 13. 4. | 21. 4. | 15. 4. | 20. 4. |
| | III. | — | — | 19. 7. | 30. 8. | 3. 9. | 25. 9. |
| | IV. | — | 2. 5. | 28. 4. | 9. 5. | 6. 5. | 10. 5. |
| | V. | — | — | 19. 9. | 18. 10. | 15. 10. | — |
| Cornus sanguinea L. | I. | 27. 5. | 8. 6. | 26. 5. | 8. 6. | 5. 6. | — |
| | II. | 12. 6. | 14. 6. | 28. 5. | 19. 6. | 12. 6. | — |
| | III. | — | — | — | 20. 9. | 27. 8. | — |
| | IV. | 30. 4. | 29. 4. | 29. 4. | 14. 5. | 24. 4. | — |
| | V. | — | — | 19. 9. | 16. 10. | 20. 9. | — |
| Corylus avellana L. | I. | 24. 3. ♂ | 28. 3. | 24. 2. | 17. 3. | 16. 3. | 5. 4. |
| | II. | — | 3. 4. | 26. 2. | 26. 3. | 31. 3. | 15. 4. |
| | III. | — | — | 1. 9. | 30. 8. | 31. 8. | 25. 9. |
| | IV. | 29. 4. | 26. 4. | 20. 4. | 14. 5. | 19. 4. | 30. 4. |
| | V. | — | 28. 9. | 20. 9. | 8. 10. | 5. 10. | — |
| Crataegus oxyacan- tha L. | I. | 20. 5. | 23. 5. | 21. 5. | 28. 5. | 17. 5. | 18. 5. |
| | II. | 3. 6. | 1. 6. | 28. 5. | 31. 5. | 26. 5. | 25. 5. |
| | III. | — | — | — | 4. 9. | 10. 9. | 20. 9. |
| | IV. | 22. 4. | 20. 4. | 19. 4. | 5. 5. | 10. 4. | 6. 5. |
| | V. | — | — | 18. 9. | 6. 10. | 26. 10. | — |
| Cydonia vulgaris Persoon | I. | — | — | 21. 5. | — | 11. 5. | 25. 5. |
| | II. | 30. 5. | — | 24. 5. | — | 19. 5. | 2. 6. |
| | III. | — | — | 24. 9. | — | — | 28. 9. |
| | IV. | — | — | 30. 4. | — | 30. 4. | 10. 5. |
| | V. | — | — | 18. 9. | — | 28. 10. | — |
| Cytisus laburnum L. | I. | 1. 6. | — | 19. 5. | 2. 6. | — | 25. 5. |
| | II. | 3. 6. | — | 25. 5. | 9. 6. | — | 30. 5. |
| | III. | — | — | — | 26. 9. | — | 25. 8. |
| | IV. | — | — | 29. 4. | 12. 5. | 9. 5. | 7. 5. |
| | V. | — | — | 21. 9. | 18. 10. | 30. 10. | — |
| Fagus silvatica L. | I. | — | — | 10. 5. | 21. 5. | 14. 5. | — |
| | II. | — | — | 17. 5. | 26. 5. | 20. 5. | — |
| | III. | 26. 4. ¹ | — | 19. 9. | 14. 10. | 6. 9. | 25. 9. |
| | IV. | — | 29. 4. | 23. 4. | 14. 5. | 3. 5. | 5. 5. |
| | V. | — | 7. 10. | 18. 9. | 18. 10. | 17. 10. | — |
| Ligustrum vulgare L. | I. | 14. 6. | 28. 6. | 11. 6. | 5. 7. | 12. 6. | — |
| | II. | 21. 6. | 6. 7. | 21. 6. | 10. 7. | 23. 6. | — |
| | III. | — | — | — | 5. 9. | 12. 9. | — |
| | IV. | 28. 4. | 26. 4. | 1. 5. | 9. 5. | 20. 4. | — |
| | V. | — | — | 17. 9. | 18. 10. | 30. 10. | — |
| Lonicera tartarica L. | I. | 10. 5. | — | 19. 5. | 25. 5. | 14. 5. | 15. 5. |
| | II. | 20. 5. | — | 28. 5. | 30. 5. | 23. 5. | 25. 5. |
| | III. | — | — | — | 29. 7. | 7. 7. | — |
| | IV. | 19. 4. | — | 10. 4. | 4. 5. | 6. 4. | 25. 3. |
| | V. | — | — | 18. 9. | 15. 10. | 10. 10. | — |
| Prunus avium L. | I. | 29. 4. | 1. 5. | 30. 4. | 5. 5. | 28. 4. | 4. 5. |
| | II. | 7. 5. | 7. 5. | 2. 5. | 9. 5. | 4. 5. | 10. 5. |
| | III. | — | — | 22. 6. | 28. 6. | 18. 6. | 25. 7. |
| | IV. | 29. 4. | 6. 4. | 28. 4. | 6. 5. | 22. 4. | 14. 5. |
| | V. | — | 9. 10. | 17. 9. | 30. 9. | 18. 10. | — |

¹ 6. 5. Buchenwald
grün.

| | | Sonders- hausen | Gr.-Furra | Halle | Leuten- borg | Blanken- burg | Halber- stadt |
|---------------------------|------|--------------------|-----------|--------|-----------------|------------------|------------------|
| Prunus cerasus L. | I. | 4. 5. | 4. 5. | 28. 4. | 14. 5. | — | 4. 5. |
| | II. | 10. 5. | 11. 5. | 4. 5. | 19. 5. | — | 10. 5. |
| | III. | — | — | 19. 7. | 19. 7. | — | 15. 7. |
| | IV. | 30. 4. | 30. 4. | 28. 4. | 12. 5. | — | 15. 5. |
| | V. | — | 12. 10. | 20. 9. | 3. 10. | — | — |
| Prunus domestica L. | I. | 2. 5. | 7. 5. | 29. 4. | 10. 5. | 5. 5. | 8. 5. |
| | II. | 9. 5. | 13. 5. | 2. 5. | 14. 5. | 10. 5. | 12. 5. |
| | III. | — | — | 8. 9. | 19. 9. | 1. 9. | 20. 9. |
| | IV. | 30. 4. | 4. 5. | 28. 4. | 8. 5. | 30. 4. | 10. 5. |
| | V. | — | 14. 10. | 18. 9. | 12. 10. | 25. 10. | — |
| Prunus padus L. | I. | 1. 5. | — | 1. 5. | 17. 5. | 4. 5. | 4. 5. |
| | II. | 7. 5. | — | 4. 5. | 21. 6. | 9. 5. | 10. 5. |
| | III. | — | — | — | 10. 7. | 14. 7. | 10. 7. |
| | IV. | 29. 4. | — | 20. 4. | 11. 5. | 9. 4. | 10. 5. |
| | V. | — | — | 15. 9. | 8. 10. | 17. 10. | — |
| Prunus spinosa L. | I. | 1. 5. | 3. 5. | 20. 4. | 5. 5. | 2. 5. | 10. 5. |
| | II. | 7. 5. | 10. 5. | 29. 4. | 10. 5. | 8. 5. | 15. 5. |
| | III. | — | — | — | 3. 9. | 10. 9. | 1. 10. |
| | IV. | — | 2. 5. | 29. 4. | 14. 5. | 5. 5. | 5. 5. |
| | V. | — | — | 28. 9. | 9. 10. | 25. 10. | — |
| Pirus communis L. | I. | 3. 5. | 6. 5. | 30. 4. | 16. 5. | 4. 5. | 5. 5. |
| | II. | 11. 5. | 14. 5. | 4. 5. | 19. 5. | 13. 5. | 10. 5. |
| | III. | — | — | 26. 7. | 2. 10. | 30. 7. | 25. 9. |
| | IV. | 1. 5. | 3. 5. | 24. 4. | 8. 5. | 28. 4. | 8. 5. |
| | V. | — | — | 24. 9. | 12. 10. | 22. 10. | — |
| Pirus malus L. | I. | 9. 5. | 12. 5. | 30. 4. | 18. 5. | 7. 5. | 8. 5. |
| | II. | 16. 5. | 20. 5. | 4. 5. | 21. 5. | 15. 5. | 15. 5. |
| | III. | — | — | 24. 8. | 30. 9. | 5. 8. | 25. 9. |
| | IV. | — | 2. 5. | 29. 4. | 8. 5. | 25. 4. | 10. 5. |
| | V. | — | — | 17. 9. | 18. 10. | 19. 10. | — |
| Quercus pedunculata Ehrh. | I. | — | 15. 5. | 10. 5. | 19. 5. | 15. 5. | — |
| | II. | — | 24. 5. | 13. 5. | 26. 5. | 21. 5. | — |
| | III. | — | 4. 10. | 19. 9. | 18. 9. | 15. 9. | 25. 9. |
| | IV. | 8. 5. | 8. 5. | 6. 5. | 17. 5. | 7. 5. | 15. 5. |
| | V. | — | 20. 10. | 8. 10. | 11. 10. | 18. 10. | — |
| Ribes grossularia L. | I. | 27. 4. | 23. 4. | 18. 4. | 4. 5. | 14. 4. | 25. 4. |
| | II. | 3. 5. | 30. 4. | 22. 4. | 8. 5. | 24. 4. | 5. 5. |
| | III. | 16. 7. | — | 10. 7. | 8. 7. | 12. 7. | 10. 7. |
| | IV. | — | 3. 4. | 6. 4. | 20. 4. | 25. 3. | 2. 4. |
| | V. | — | — | 21. 9. | 8. 10. | 24. 10. | — |
| Ribes rubrum L. | I. | 27. 4. | 25. 4. | 19. 4. | 4. 5. | 23. 4. | 28. 4. |
| | II. | 3. 5. | 6. 5. | 22. 4. | 8. 5. | 1. 5. | 8. 5. |
| | III. | — | — | 18. 7. | 28. 6. | 5. 7. | 1. 7. |
| | IV. | — | 18. 4. | 5. 4. | 24. 4. | 11. 4. | 10. 5. |
| | V. | — | — | 19. 9. | 8. 10. | 12. 10. | — |
| Ribes aureum L. | I. | 1. 5. | — | 29. 4. | 24. 5. | 29. 4. | 4. 5. |
| | II. | 8. 5. | — | 30. 4. | 28. 5. | 5. 5. | 10. 5. |
| | III. | — | — | — | 1. 8. | 13. 7. | 25. 6. |
| | IV. | 20. 4. | — | 18. 4. | 28. 4. | 5. 4. | 26. 4. |
| | V. | — | — | 16. 9. | 6. 9. | 5. 10. | — |

| | | Sonders- hausen | Gr.-Furra | Halle | Leuten- berg | Blanken- burg | Halber- stadt |
|----------------------------------|------|--------------------|-----------|--------|-----------------|------------------|------------------|
| Robinia pseudacacia L. | I. | 1. 6. | — | 31. 5. | 20. 6. | 2. 6. | 31. 5. |
| | II. | 5. 6. | — | 2. 6. | 27. 6. | 9. 6. | 8. 6. |
| | III. | — | — | — | 18. 9. | — | 1. 8. |
| | IV. | — | — | 9. 5. | 22. 5. | 10. 5. | 15. 5. |
| | V. | — | — | 20. 9. | 13. 10. | 25. 10. | — |
| Sambucus nigra L. | I. | 5. 6. | 10. 6. | 30. 5. | 17. 6. | 4. 6. | 2. 6. |
| | II. | 10. 6. | 16. 6. | 3. 6. | 21. 6. | 13. 6. | 8. 6. |
| | III. | — | 28. 9. | 21. 9. | 10. 9. | 2. 9. | 20. 9. |
| | IV. | 11. 4. | 23. 4. | 8. 4. | 6. 5. | 3. 4. | 10. 3. |
| | V. | — | — | 24. 9. | 13. 10. | 25. 10. | — |
| Sorbus aucuparia L. | I. | — | 20. 5. | 18. 5. | 8. 6. | 15. 5. | 18. 5. |
| | II. | 24. 5. | 28. 5. | 24. 5. | 17. 6. | 24. 5. | 25. 5. |
| | III. | — | — | 14. 9. | 17. 8. | 20. 8. | 10. 8. |
| | IV. | 29. 4. | 24. 4. | 21. 4. | 1. 5. | 21. 4. | 5. 5. |
| | V. | — | — | 20. 9. | 13. 10. | 20. 10. | — |
| Syringa vulgaris L. | I. | 11. 5. | 15. 5. | 11. 5. | 24. 5. | 14. 5. | 18. 5. |
| | II. | 20. 5. | 26. 5. | 15. 5. | 28. 5. | 22. 5. | 25. 5. |
| | III. | — | — | — | 28. 9. | — | 20. 7. |
| | IV. | 20. 4. | 24. 4. | 12. 4. | 4. 5. | 12. 4. | 5. 5. |
| | V. | — | — | 20. 9. | 4. 10. | 28. 9. | — |
| Tilia grandifolia Ehrh. | I. | 20. 6. | 24. 6. | 18. 6. | 9. 7. | 22. 6. | 10. 7. |
| | II. | 28. 6. | 4. 7. | 21. 6. | 12. 7. | 30. 6. | 18. 7. |
| | III. | — | — | — | 30. 8. | 4. 9. | 15. 9. |
| | IV. | 2. 5. | 2. 5. | 28. 4. | 6. 5. | 28. 4. | 5. 5. |
| | V. | — | 20. 10. | 16. 9. | 17. 9. | 23. 10. | — |
| Tilia parvifolia Ehrh. | I. | 26. 6. | 1. 7. | 29. 6. | 16. 7. | 1. 7. | 20. 7. |
| | II. | — | 6. 7. | 2. 7. | 20. 7. | 10. 7. | 28. 7. |
| | III. | — | — | — | 31. 8. | 14. 9. | 30. 9. |
| | IV. | 5. 5. | 10. 5. | 3. 5. | 10. 5. | 3. 5. | 10. 5. |
| | V. | — | 25. 10. | 17. 9. | 17. 9. | 26. 10. | — |
| Vitis vinifera L. | I. | 22. 6. | 24. 6. | 23. 6. | 1. 7. | — | 28. 5. |
| | II. | 28. 6. | 6. 7. | 28. 6. | 6. 7. | — | 12. 6. |
| | III. | — | 1. 10. | 15. 9. | 10. 10. | — | 20. 9. |
| | IV. | 12. 5. | 12. 5. | 5. 5. | 31. 5. | 11. 5. | 20. 5. |
| | V. | — | 28. 10. | 26. 9. | 19. 10. | 28. 10. | — |
| Atropa belladonna L. | I. | 1. 6. | 8. 6. | — | 29. 6. | — | — |
| | II. | 15. 6. | 12. 6. | — | 15. 7. | — | — |
| | III. | — | 7. 8. | — | 16. 8. | — | — |
| Anemone nemorosa L. | I. | 10. 4. | 13. 4. | 13. 4. | 19. 4. | 4. 4. | 10. 4. |
| | II. | 24. 4. | 23. 4. | 20. 4. | 24. 4. | 12. 4. | 21. 4. |
| | III. | — | — | — | 16. 5. | — | 24. 6. |
| | IV. | — | — | — | — | — | 2. 4. |
| Chrysanthemum leucanthemum L. | I. | 27. 5. | 1. 6. | 28. 5. | 27. 5. | 25. 5. | 20. 5. |
| | II. | 5. 6. | 6. 6. | 31. 5. | 4. 6. | 3. 6. | 2. 6. |
| | III. | — | — | 1. 8. | 2. 8. | — | — |
| Convallaria majalis L. | I. | 11. 5. | 18. 5. | 7. 5. | 10. 5. | 8. 5. | 11. 5. |
| | II. | 20. 5. | 27. 5. | 11. 5. | 16. 5. | 18. 5. | 20. 5. |
| | III. | — | — | — | 4. 9. | — | 25. 7. |

| | | Sonders- hausen | Gr.-Furra | Halle | Leuten- berg | Blanken- burg | Halber- stadt |
|-------------------------------|------|--------------------|-----------|--------|-----------------|------------------|------------------|
| Hepatica triloba Chaix. | I. | — | 3. 4. | 18. 3. | 2. 4. | 19. 3. | 9. 4. |
| | II. | — | 20. 4. | 2. 4. | 9. 4. | 2. 4. | 18. 4. |
| | III. | — | — | — | 7. 6. | — | — |
| Lilium candidum L. | I. | 29. 6. | 6. 7. | 28. 6. | 28. 6. | 2. 7. | 20. 5. |
| | II. | 4. 7. | 12. 7. | 4. 7. | 11. 7. | 9. 7. | 25. 5. |
| | III. | — | — | — | — | — | — |
| Narcissus poeticus L. | I. | 6. 5. | 8. 5. | 9. 5. | 14. 5. | 12. 5. | 11. 5. |
| | II. | 10. 5. | 15. 5. | 11. 5. | 20. 5. | 18. 5. | 25. 5. |
| | III. | — | — | — | — | — | — |
| Primula officinalis Jacqu. | I. | 17. 4. | 20. 4. | 6. 4. | 4. 5. | 7. 4. | 20. 4. |
| | II. | 29. 4. | 6. 5. | 12. 4. | 9. 5. | 18. 4. | 2. 5. |
| | III. | — | — | 20. 6. | 15. 7. | — | 5. 7. |
| Secale cereale L. | I. | 1. 6. | 4. 6. | 26. 5. | 5. 6. | 1. 6. | 27. 5. |
| | II. | 5. 6. | 10. 6. | 28. 5. | 8. 6. | 8. 6. | 4. 6. |
| | III. | 20. 7. | 28. 7. | 12. 7. | 22. 7. | 16. 7. | 15. 7. |
| Salvia officinalis L. | I. | — | 12. 6. | — | 9. 6. | — | — |
| | II. | — | 18. 6. | — | 15. 6. | — | — |
| | III. | — | — | — | 5. 8. | — | — |
| Salvia pratensis L. | I. | 21. 5. | 24. 5. | 25. 5. | 30. 5. | 17. 5. | 28. 5. |
| | II. | 29. 5. | 7. 6. | 31. 5. | 7. 6. | 28. 5. | 6. 6. |
| | III. | — | — | 25. 7. | 1. 7. | — | 4. 5. |